

de bres

Vecht en Plassengebied

herfstnummer

jaargang 37 2022

IVN Vecht en Plassengebied laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is. Dat doen we d.m.v. natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan centraal. Zie ook <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied>

De Bres is het tijdschrift voor de leden en donateurs van de IVN afdeling Vecht en Plassengebied. Wij zijn actief in het gebied aan weerszijden van de Vecht met daarin de plaatsen Utrecht, Leidsche Rijn, Vleuten-de Meern, Maarssen, Breukelen, Loosdrecht en Loenen. Dit is een gevarieerd landschap met een rijke natuur. In het gebied organiseren wij wandelingen, lezingen en cursussen. Op deze manier proberen we mensen zoveel mogelijk van het landschap te laten genieten en te laten ervaren hoe bijzonder de natuur is.

Nog geen lid? Ontdek de natuur met het IVN! Bovendien steun je als lid ons werk. Wij willen voor iedereen de natuur dichterbij brengen. Ook voor wie het niet vanzelfsprekend is, zoals ouderen, chronisch zieken en kinderen. Jouw lidmaatschap helpt daarbij.

Vanaf €2,- per maand ben je al lid, meld je aan via de website <https://www.ivn.nl/steun-ivn/word-lid>

Bericht van de voorzitter

Zoals jullie wel of niet weten, ben ik begin dit jaar als relatieve buitenstaander aangetreden als voorzitter van IVN Vecht en Plassengebied. Daarom heb ik me de afgelopen maanden vooral beziggehouden met het beter leren kennen van onze vereniging. Dat is prima bevallen, mag ik wel zeggen!

Het bloeit en bruist aan alle kanten. Wat een leuke, actieve, bevlogen, enthousiaste mensen heb ik ontmoet. Wat een passie voor de natuur kwam ik tegen. Wat een aanstekelijke initiatieven om mens en natuur in harmonie te laten samenleven zag ik. En wat een warm familiegevoel ervoer ik telkens wanneer ik aanschoof bij een groep voor mij nog onbekende IVN-ers. Met terugwerkende kracht heb ik spijt dat ik niet al jaren eerder lid van IVN ben geworden. Maar ja, beter laat dan nooit, zullen we maar zeggen.

In mijn vorige stukje heb ik het gehad over stimuleren van samenwerking. Dat zie ik om me heen steeds meer opborrelen. Zo heeft Utrechts Landschap een aantal van onze gidsen gevraagd rondleidingen te verzorgen in hun natuurgebied Over Holland bij Breukelen. Gidsen van onze paddenstoelenwerkgroep begeleiden een excursie van de NatuurGroep Kockengen. Ons gewaardeerde lid, polderwachter Marcel Blekendaal, regelde een stand op de Verenigingsmarkt in Fort Maarssenveen. Via ons bestuurslid Chistian Naethuys konden we aanschuiven op de informatiemarkt van Wijkplatform NoordOost in Utrecht. Kortom, op allerlei manieren manifesteert IVN V&P zich zichtbaar in de samenleving. En dat

helpt om onze doelen dichterbij te brengen.

Ook de samenwerking met de andere IVN-afdelingen van onze regio loopt aardig. Dat is niet altijd heel concreet samen iets doen, maar vooral ideeën uitwisselen en leren van elkaar – ook heel nuttig. Om elkaar beter te leren kennen organiseerden wij een gezamenlijke boottocht over de Vecht voor de bestuursleden van de afdelingen. En op zaterdag 19 november is er een ontmoetingsmiddag waarin bestuursleden van de afdelingen en beroepskrachten van IVN regio Utrecht met elkaar discussiëren over de toekomst. Als IVN V&P hebben we daar een belangrijk aandeel in, want onze bestuursleden Anina Jonker en Kees Goossen zitten in de werkgroep die deze ontmoetingsmiddag voorbereidt.

Over ontmoeten en toekomst gesproken: op zondag 6 november organiseren we voor onze afdeling een inspiratiemiddag/-avond waarin we samen brainstormen over de nabije en de wat verder gelegen toekomst. Waar willen we heen als afdeling? Wat voor nieuwe initiatieven kunnen we ontplooiën om vitaal en betekenisvol te blijven? Hoe kunnen we meer mensen bij onze vereniging betrekken en activeren? Onze gidsen en de leden die zich eerder als actief hebben aangemeld hebben daarvoor al een uitnodiging gehad. Heb je de uitnodiging gemist en wil je alsnog meepraten? Heb je een bruisend idee dat je in de groep wilt gooien en daarvoor medestanders wilt zoeken? Je bent van harte welkom! Hoe meer zielen, hoe meer vreugd – en vooral hoe meer goede initiatieven. Wel even vooraf aanmelden bij onze secretaris, Truus Lefeber.

Het is nu herfst en onze externe activiteiten gaan een beetje op de waakvlam. Handig natuurlijk met die hoge energieprijzen 🙄 Met de energie die we de komende maanden besparen gaan we volgend voorjaar weer vlammen. Vergeet trouwens niet dat er ook in het najaar veel te genieten valt in de natuur – vraag onze paddenstoelenwerkgroep maar. Veel plezier!

Hans van Loenhoud

De Jac. P. Thijsse-dag 2022

In juni jl. gaven de oud-voorzitters Dries Klooster en Lolke Stelwegen per mail te kennen dat het de hoogste tijd was om de Jac. P. Thijsse-dag voor dit jaar te plannen. De dag is ooit in het leven geroepen om de achterban te bedanken voor al die zondagen dat de partner weer zo nodig een excursie moest leiden. Een dag ook die langzamerhand is veranderd van een werkdag in een gezellig samenzijn, waarbij de actieve leden en hun aanhang welkom zijn. Na Corona was het ook een uitgelezen moment om nieuwe mensen te leren kennen. Er werd voor gekozen om de Jac. P. Thijsse-dag op vrijdagavond 12 augustus te houden en zo te koppelen aan het natuuretmaal dat een dag later van start zou gaan. Een activiteit waarbij een groep van 30-35 ouders en hun kinderen zich een etmaal lang op het erf van Vredegoed, de boerderij van Bert van der Tol, konden vermaken. Naast een overnachting in het stro kon men zich uitleven met polsstokspringen, een kampvuur maken, naar uilen luisteren, vleermuizen en nachtvlinders spotten enzovoort.

Het was een kleine moeite om het stro in de kapschuur een dagje eerder uit te spreiden, om de deelnemers aan de Jac. P.

Thijsse-dag de mogelijkheid te bieden om na een extra glaasje ook een nachtje in het stro te blijven slapen. De dag is naar de man vernoemd die er als één van eersten in slaagde een breder publiek voor de natuur te interesseren. Dat mag blijken uit de twee fragmenten uit het verhaal 'De Grazige Weiden' van Jan Wolkers:

"In mijn prille jeugd waren er maar twee schrijvers. God die de Bijbel had geschreven en Jac. P. Thijsse, die de Albums van Verkade geschreven had. De eerste schrijver wist in een mum van tijd met gruwelijke verhalen over Sodemieten, Hettieten en Kanaänieten je zilverfrisse jongensziel in de walm van Gomorra te roken tot de rimpelige bokking der erfzonde, en als je maar even een appeltje voor de dorst aansprak liet hij je zonder pardon door een paar als engelen verklede boswachters uit de Hof van Eden verwijderen. De andere schrijver, Jac. P. Thijsse, was ook wel streng maar toch een stuk soepeler. Hij gaf je in ieder geval de ruimte om op je zondige schreden terug te keren zoals blijkt uit een verslag in een van zijn eerste boekjes. In de Duinen, over een uit een buitenplaats bij Bloemendaal door een wandelaar ontvreemde bonte varen". (...)

"Mijn vader had in zijn winkel een groot okerkleurig beschuitblik waar ik, toen ik een jaar of negen was, maar net met mijn neus boven uitstak. Zodra er een nieuwe

voorraad was afgeleverd en de argusogen van mijn vader tijdens zijn middagdutje achter slot en grendel zaten, sloop ik de winkel in. Wurmde mezelf op de rand van het blik en wroette met mijn uitgestrekte hand door de rollen beschuit om de plaatjes te bekijken die vaag, maar voor een bezetene scherp genoeg door de verpakking heen zichtbaar waren. Zenegroen met Rouwbij, tijdens zijn middagdutje Ridderspoor met Hommel, Prachtbok op Lijsterbes. Op een keer zag ik zo'n onwaarschijnlijk mooie vlinder achter de matte sluier van de verpakking dat ik hem moest hebben. Omdat mijn moeder voorlopig geen beschuit nodig had, stak ik de rol onder mijn trui en liep het huis uit. En kwam terug met de koninginnenpage die ik een dag in mijn broekzak vertoetelde voor dat ik het plaatje in het album plakte".

'De grazige weiden' werd op initiatief van de Stichting Thijsse-jaar Texel, op 1 mei 2003 als afzonderlijke editie door Het Open Boek uitgebracht bij de onthulling van het door Jan Wolkers ontworpen monument voor Jac. P. Thijsse in de vijver aan de Element in Den Burg. In 2019 werd het verhaal opgenomen in de bundel Winterbloei, dat als cadeau van de openbare bibliotheek is uitgebracht ter gelegenheid van Nederland Leest.

De redactie

De 'schriftjes' van Jan Wolters 1

De Commelinhof is de stinzenplantentuin van IVN Vecht & Plassengebied in park Vechtenstein. Een hof met een verzameling planten die zijn weerga niet kent. In 1992 kreeg de Werkgroep Milieu Maarssen in Vechtenstein van de gemeente een stuk grond in beheer. Onder de bezielende leiding van Jan en Joke Wolters werd een tuin ingericht met meer dan 500 soorten planten, met de nadruk op stinzenplanten. Op dat gebied was Jan bepaald geen kleine jongen. Bij het samenstellen van het boek 'Stinzenplanten' maakten Piet Bakker en Evert Boeve gebruik van zijn inventarisatie uit 1978 van de zuidelijke Vechtparken. Jan Wolters hield in 'schriftjes' de herkomst en de eigenschappen bij van de planten in de tuin. De werkgroep Commelinhof beheert de 'schriftjes' en maakt er nog geregeld gebruik van. Op zijn initiatief is het beheer van de Commelinhof in 2010 overgedragen aan IVN Vecht & Plassengebied. De Herfsttijloos en Droogbloeiër die nu behandeld worden zijn twee van de parels van de Commelinhof die in de herfst bloeien.

De Herfsttijloos

Herfsttijloos, *Colchicum autumnale*, is een in het wild levende plant uit Centraal-Europa. In ons land is de plant vrij zeldzaam en komt van nature voor in beekdalgrasland, in bosranden en op de kalkrijke hellingen van Zuid-Limburg. Nog zeldzamer is deze langs uiterwaarden in het rivierengebied. Het woord tijloos in de naam verwijst naar tijdeloos. In het voorjaar verschijnen de langwerpige heldergroene lancetvormige dicht opeenstaande bladeren en doosvruchten die op een korte steel tussen de bladeren staan. Die zijn alweer afgestorven voordat de bloemen in september/oktober bloeien. De paarse bloemen, zelden wit, met 1 tot 3 bloemen per knol, lijken op een krokus. Ze staan op een lange slappe steel die onderdeel van de bloem is. Het zijn bloemen met zes meeldraden met oranje helmknoppen en drie stijlen met een paarse stempel, die door insecten worden bestoven. De zaden worden verspreid door de wind en door mieren. De plant is zeer giftig door het alkaloid colchicine en mag dan ook niet tussen het hooi zitten.

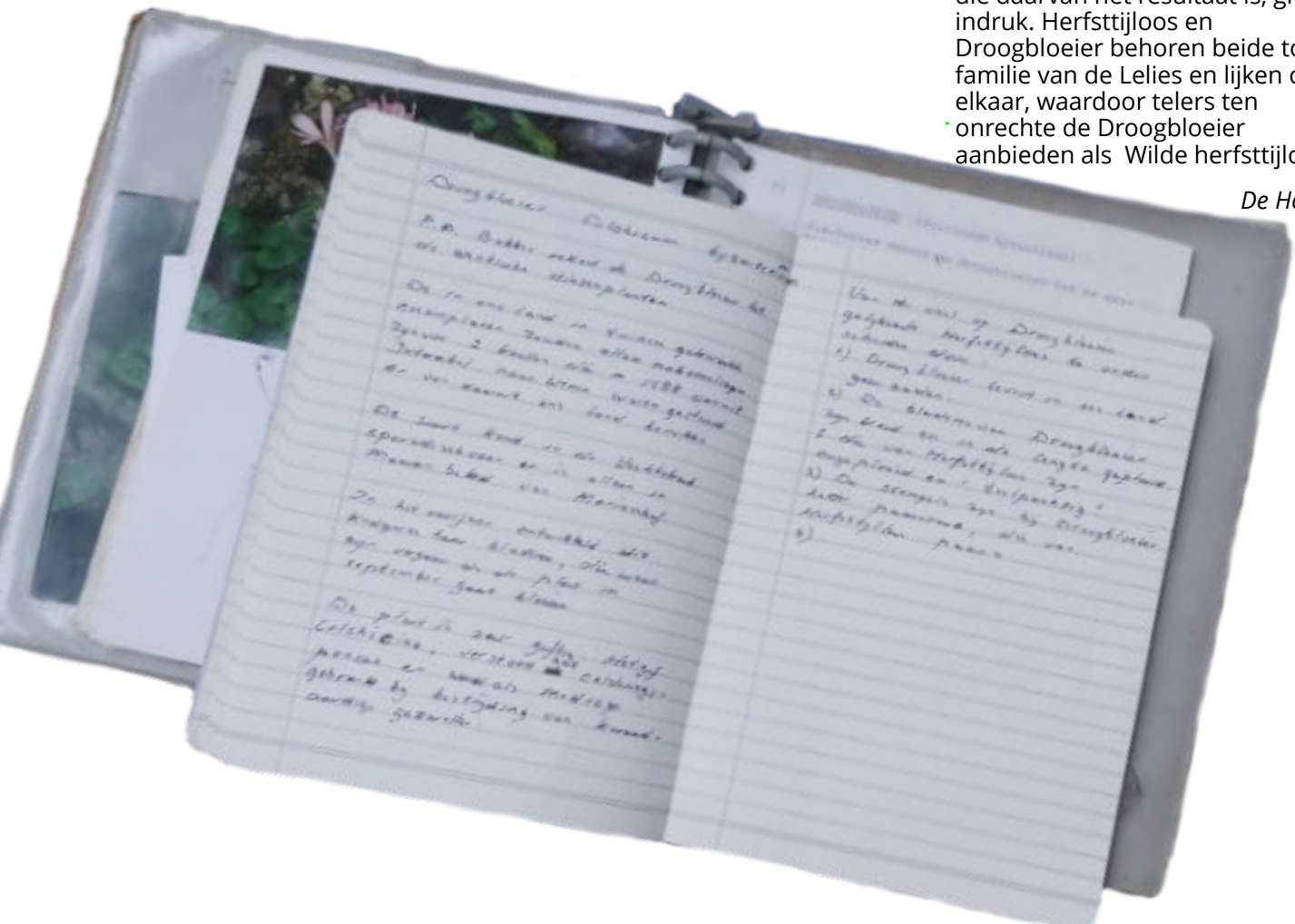
De Droogbloeiër,

Colchicum byzantium

De Droogbloeiër, *Colchicum byzantium* (zie de achterpagina) wordt gerekend tot de exotische stinzenplanten. De in ons land gekweekte exemplaren zouden alle nakomelingen zijn van 2 knollen die in 1588 vanuit Istanbul naar Wenen zijn gestuurd en van daaruit naar de Clusius, de hortolanus van de Hortus Botanicus in Leiden. De soort komt in de Vechtstreek sporadisch voor. In het voorjaar verschijnen de bladeren die breed en in de lengte geplooid zijn en energie aan de knol leveren. Net als bij de Herfsttijloos zijn deze vergaan als de plant in september bloeit. Per knol verschijnen 5 tot 20 bloemen, de stempel van de bloemen is helder paarsrood. De plant vermeerderd zich door deling van de knol, vermeerdering door zaad lukt in ons land niet. In 1993 zijn er in de Commelinhof 6 knollen geplant, waarvan het resultaat nu te zien is. De plant is net als de Herfsttijloos zeer giftig. Het gif colchicine, verstoort het proces van celdeling en wordt daarom als medicijn gebruikt bij jicht, reuma en kanker.

Door het grote aantal bloemen per knol maakt de grote tuil bloemen die daarvan het resultaat is, grote indruk. Herfsttijloos en Droogbloeiër behoren beide tot de familie van de Lelies en lijken op elkaar, waardoor telers ten onrechte de Droogbloeiër aanbieden als Wilde herfsttijloos.

De Hoffers

Natuurgids bij het IVN.... iets voor jou?

Het opleidingsteam onder leiding van Joop Bouwman, is er klaar voor. Bijgestaan door Ineke van Werven, Willie van Emmerik en John van Himbergen wordt er hard gewerkt aan de invulling van de Natuurgidsenopleiding.

De opleiding start op woensdag 15 maart 2023 en de informatieavond wordt gehouden op woensdag 14 december 2022. De opleiding tot Natuurgids laat je kennismaken met de vele facetten van de natuur in jouw omgeving. Je raakt bekend met planten, bomen, vogels en zoogdieren en hun leefomgeving. Je raakt bekend met de vele verbanden tussen natuur, klimaat, ecologie en leer je hoe je deze kennis aan anderen kunt overbrengen. Ook geeft deze opleiding een handreiking op educatief en organisatorisch gebied, zodat je natuurexcursies, lezingen of cursussen met andere IVN-vrijwilligers voor een publiek kunt organiseren. Als IVN-natuurgids krijg je binnen jouw IVN-afdeling een grote mate van vrijheid om educatieve- of voorlichtingsactiviteiten uit te voeren. De opleiding is bestemd voor mensen die:

- belangstelling hebben voor hun omgeving;
- belangstelling hebben voor de natuur die daarbij hoort;
- het leuk vinden hun ervaringen met anderen te delen;
- zich willen inzetten voor hun IVN-afdeling.

Ik heb de allerleukste, boeiendste en gezondste opleiding bij het IVN gevolgd die ik me maar kon wensen. Leren over en ervaren van de natuur, vaardigheden opdoen, samenwerken, een keer per week naar mijn adoptieterrein om een jaar lang de natuur te observeren, te beschrijven en te beleven: het was een heerlijke tijd. En de opleiding, de overige deel- nemers, twee keer een weekend met elkaar naar een natuurgebied, met elkaar over en van de natuur leren en het vele buiten zijn gaven mij heel veel energie. Soms was het ook wel een drukke periode, vooral met het stage lopen en om de dinsdagavond de opleiding volgen en de zaterdagochtend aan de excursie meedoen. Het betekende dat ik voor een aantal andere zaken, zoals lekker een boek lezen of gewoon niets doen in het zonnetje minder tijd had, maar het was de investering zeker waard. Na anderhalf jaar haalde ik het Natuurgidsen diploma en kreeg de IVN badge met mijn naam erop en daar onder "natuurgids". Dat was voor mij een belangrijk moment. Een cursist van de natuurgidsenopleiding 2008- 2009

Geef je op voor deze prachtige opleiding of voor de informatie bijeenkomst op 14 december bij:
Truus Lefeber
Email: secretariaat@ivnplassen.org

Jac. P. Thijsse dag

Natuur weekend

In 2003 heeft beeldend kunstenaar Marcel Blekendaal de polderwachter in het Hollandse landschap geïntroduceerd. Een boswachter zonder bos, maar met weilanden. De polderwachter maakt wandelingen in de polder, op klompen, met een polsstok. Als "beeldend kunstenaar" werkt hij aan de verbeelding van de polder. Niet met objecten, niet met schilderijen, maar met spannende verhalen en af en toe een indrukwekkende gebeurtenis. Uw "beeld van de polder" zal na de wandeling nooit meer hetzelfde zijn. De polderwachter is een wandelend kunstwerk en vertelt verhalen. Geïntroduceerd door zijn maker om het landschap niet verder in te vullen met fysieke objecten. De polderwachter is even aanwezig, werkt aan een imaginair beeld en verdwijnt dan weer. Hij laat niets anders achter dan zijn voetstappen.

Varken

Laatst liet ik mij in het bijzijn van een boer ontvallen dat het oplossen van het stikstofprobleem bij de boeren niet zo ingewikkeld is. "Ah, de polderwachter lost het wel even op", zei hij. Bij deze:

Ten eerste: wat wil een boer?

Een boer wil wonen op zijn boerderij. Vaak is die al generaties in bezit van de familie. Een boer is dus ook emotioneel grondgebonden. Daarnaast wil een boer dieren hebben. Om melk te produceren, of eieren, of spek of ganzenlever. Met dit alles moet hij een boterham kunnen verdienen om de eieren en spek op te leggen. En een boer wil natuurlijk op een trekker rijden. De boer is grotendeels verantwoordelijk voor ons Hollandse landschap: gras met een koetje en een Hollandse lucht erboven.

Een van de argumenten in de huidige discussie over het stikstofprobleem is dat er straks 'geen koe meer in de wei staat', maar dat is precies wat er gebeurt bij de huidige gang van zaken. Door onze vraag naar grotere productie is het efficiënter om het vee op de stal te houden. Kijk maar naar de kippen en de varkens, daar is het al niet anders meer.

Voor alle duidelijkheid: een boer wil niet altijd maar groter worden. Dat is iets dat wij van hem vragen. In de maatschappij waarin wij nu leven is 'welvaart' immers direct gekoppeld aan groei, aan sneller, aan meer. Het gaat beter met je als je meer geld hebt, als je verder (en vaker) op vakantie kan en als je weer een grotere auto / tv / barbecue* kan kopen.

Maar met onze behoefte aan barbecuevoles in de reclame vragen we de boer om een waardeloos product te maken. Met plokippen, varkensflats en mega stallen produceert de boer zoveel mogelijk voor zo min mogelijk geld. Van heel weinig waarde dus. Voor al die productie moet het voer van over de hele wereld worden gehaald. Zodat het landschap daar dus ook te lijden heeft van onze voedselproductie. En het vlees dat onze boer produceert gaat ook nog eens voor een heel groot deel het land uit. Wij blijven zitten met een paar centen maar vooral met een hoop stront.

Ik kan mij niet voorstellen dat dat is wat een boer wil. Die wil gewaardeerd worden voor de lekkere producten die hij maakt en voor het mooie landschap dat hij onderhoudt vol met koetjes, weidevogels en natuurvriendelijke oevers. Een waardevol landschap dus.

Waarom gooit de boer het roer van de trekker dan niet om? Boeren zijn net mensen en mensen zijn net schapen. Het is makkelijker om de kudde te volgen, om mee te doen met de rest. Dat doen we bijna allemaal. Afgezien van een paar alternatievelingen die niet de makkelijkste weg kiezen. En je weet maar nooit waar zo'n alternatieve weg je brengt.

Hoe verander je de koers van de kudde? Niet door de schapen te vragen om allemaal een alternatieve weg in te slaan maar door de hele kudde bij te sturen, zodat de alternatieve weg de gangbare wordt en straks alle boeren op nummer één in de 'duurzame top 100' staan.

De kudde bijsturen, dat kunnen wij. Als wij kiezen voor goed in plaats van goedkoop. Als wij kiezen voor voedsel van dichtbij met oog voor de omgeving. Als wij kiezen voor voldoende in plaats van voor zoveel mogelijk. Dan blijft er ook nog over voor onze kinderen. En voor de kinderen van onze kinderen. Kortom: als wij kiezen voor waardevol in plaats van waardeloos. En dat kost inderdaad wat meer centen, maar u weet waarom.

Als de overheid (die wij ook kiezen!) met haar (subsidie-)beleid ook de goeie kant op gaat sturen dan krijgen we de kudde wel in beweging. En als de kudde eenmaal beweegt dan kiezen ook de leveranciers, de banken en de supermarkten eieren voor hun geld. Dan houden we niet alleen de schapen en de koeien in de wei, maar dan komt ook het varken** weer terug in het Hollandse landschap.

** doorhalen hoeft niet: als het goed met je gaat, kan je alles kopen.*

*** kiezen hoeft niet: als het echt goed met ons landschap gaat, zie je alles lopen.*

De Polderwachter

Succesvol broedseizoen Zwarte sterns Polderreservaat Kockengen.

Jaarlijks leggen vrijwilligers van de Natuurgroep Kockengen broedvlotjes uit voor de Zwarte sterns in het Polderreservaat Kockengen. Dit jaar werden de 20 broedvlotjes uitgelegd op vrijdag 29 april 2022. In de eerste week van mei verschenen er regelmatig kleine groepjes Zwarte sterns boven het Polderreservaat en werden de vlotjes en de omgeving verkend. Op 12 mei zijn de eerste paartjes gezien op de vlotjes, baltsende vogels, met het zogenaamde 'spiegelen', waarbij het mannetje een prooi aan het vrouwtje geeft. Op 14 mei waren er de eerste eieren. In de dagen daarna sloot het merendeel aan, en op 20 mei waren alle 20 vlotjes bezet en zaten de Zwarte sterns te broeden.

Tijdens de broedperiode (21 dagen) was het rustig weer, geen zware (onweer-) buien of storm; er

ging geen legsel verloren door slecht weer of predatie.

Begin juni kwamen de kuikens uit en begon de intensieve periode van voer verzamelen door de oudervogels. Dit jaar troffen we in de opgroeiperiode constant goed zomerweer; geen slecht weer-uitval, hoge temperaturen met veel insectenactiviteit. De Zwarte sterns konden snel veel voedsel verzamelen voor hun jongen. Veel insecten uit de polders ten Noorden en Noordwesten op korte afstand van de kolonie. In de avonden werden regelmatig volgegeten jongen op de vlotjes gezien die niet meer opkeken als een oudervogel terugkwam met prooi: vol dus. Bij 6 vlotjes is het volledige legsel (3 eieren) uitgekomen, opgegroeid en uitgevlogen. Een heel gunstig broedseizoen dus, in totaal zijn er

41 jonge Zwarte sterns uitgevlogen. Het gemiddelde komt daarmee op 2,05 per broedsel, en dat is uitzonderlijk hoog.

Op 12 juli waren alle Zwarte stern weer vertrokken en zat het broedseizoen er weer op. Van start eieren leggen tot dit vertrek zijn 'onze' Zwarte sterns dus maar ca. 60 dagen in onze polders, de rest van het jaar verblijven ze op groot water, op het IJsselmeer, en na september langs zee- en oceaankusten richting het overwinteringsgebied bij West-Afrika. Vrijdagavond 29 juli hebben we de vlotjes weer opgeruimd; ze staan inmiddels droog en schoon in onze opslag. Volgend jaar eind april gaan we ze weer uitleggen voor het broedseizoen 2023.

Tekst en foto's Theo van Schie

In de Kijker

Boomboeketten

Voor wie bekend is met het groen in het Singelgebied van Utrecht is de techniek om meerdere bomen als één boomboeket in een plantgat te plaatsen niet nieuw. De tuinarchitect J.D. Zocher jr. paste die techniek in het Singelgebied meerdere keren toe. Hij kreeg in 1828, de periode van de romantiek, opdracht om langs de Singelgrachten een wandelpark aan te leggen. Passend bij de romantiek werd het een park in de Engelse landschapsstijl. Een park waar de illusie werd gewekt van een natuurlijk landschap met slingerende paden en waterpartijen, waarvan het begin en einde schuilging achter heuvels en struikgewas. Om de illusie te versterken plantte hij bomen en struiken in combinaties met verschillende vorm en kleur, speelde hij met spiegelbeeld door treurwilgen bij bruggen te plaatsen en boomgroepen zoals Zochers Eikenbos bij de Maliebrug. En bomen die als een boomboeket in één gat werden geplaatst zoals bij de oudste en dikste lep van Nederland ter hoogte van het

Centraal Museum, waarbij mogelijk drie bomen (wat daar nu nog van over is) in één plantgat geplaatst zijn. Verder gebeurde dat bij de meerstemmige lep op het Lucasbolwerk.

De 12-apostelenboom

Voor een variant daarop nemen we je mee naar het Cantonspark in Baarn. In 1905 liet August Janssen, de eigenaar van villa Canton hier door zijn tuinbaas J. Goossen een 'overtuin' aanleggen. Een tuin met exotische bomen en planten, een grote wintertuin, tuinbeelden en een colonnade met een waterval. Na zijn dood werd het park overgedragen aan de Staat der Nederlanden, onder de voorwaarde dat het een botanische tuin zou blijven. In 1920 werd het als Hortus Botanicus in gebruik genomen door de Universiteit van Utrecht. Na de aanleg van de nieuwe hortus in de Uithof werd het Cantonspark door de Universiteit afgestoten. Het is nu eigendom van de gemeente Baarn die bij het beheer wordt ondersteund door de werkgroep 'Vrienden van het Cantonspark'. De wintertuin werd theehuis, waarvan tegenwoordig een deel wordt gerund als 'Wintertuin Experience'.

Wanneer je het park via de hoofdingang aan de Faas Eliaslaan inloopt, zie je een pad met aan

beide zijden Taxus -ofwel Venijnbomen- links en een Sneeuwkllokjesboom en in het gazon rechts een grote beuk staan. De beuk die hier staat is meteen de dikste boom van het park. Kijk je op een afstand naar de verdeling van de takken van de boom, dan valt het op dat hier iets aan de hand is. Bekijk je de boomstam dan krijg je de indruk dat deze opgebouwd is uit losse delen die als duigen van een houten vat in elkaar gezet zijn. De oorzaak, de stam van de boom is het resultaat van twaalf samengebonden stammetjes die in één plantgat zijn gezet. Zo ontstond de twaalf apostelenboom, waarbij de samengestelde boom Christus moet voorstellen.

Een lichtvoetige Linde

In de tuin van het Teylorsmuseum in Haarlem staat als object van de kunstenaar Sjoerd Buisman een lichtvoetige Linde. De Linde die in 1999 werd geplant bestond toen uit vijf dunne taken die uit de grond verreesen en op een kleine meter hoogte tot een stam ineens waren gevlochten; als het ware een boom op z'n kop. Het stammetje begon al snel uit te lopen en kreeg op zijn beurt bladeren en takken en groeide uit tot een lichtvoetige linde.

Jaap Stavenuiter

12-apostelenboom

Broedvogeltelling rietlanden Kockengen, resultaat 2022

Al vele jaren tellen we vanuit de Natuurgroep Kockengen in het voorjaar de broedvogels in de rietlanden van Kockengen (zie kaart hieronder). Dit telgebied bevat overigens niet alleen rietlanden, maar ook het bos van het Polderreservaat, struikgewas en enkele huizen.

We gebruiken voor de telling BMP-A (Broedvogel Monitoring Project – A) van SOVON als inventarisatiemethode. Kort samengevat: gedurende het voorjaar worden in 7 – 12 bezoeken rond zonsopkomst de broedvogels geteld. Per waarneming wordt op de kaart aangegeven of het bijvoorbeeld een zingend mannetje is, een paartje, een nest met jongen etc. Na een inventarisatieronde worden alle waarnemingen in het SOVON-systeem ingevoerd.

Op het eind van het broedseizoen (omstreeks juli) geeft het systeem vervolgens per soort het aantal broedterritoria inclusief de verspreiding van de territoria in het gebied.

N.B.: SOVON (www.sovon.nl) is de non-profit organisatie in Nederland, die vogeltellingen coördineert, de verzamelde data beheert, analyseert, interpreteert en daarover publiceert. In Nederland zijn ca. 10.000 vogelaars en een netwerk van ca. 350 vogelwerkgroepen betrokken bij het verrichten van diverse typen vogeltellingen. SOVON heeft ca. 60 medewerkers in dienst.

Fons van Haelst

Bijzonderheden

Ijsvogel

De ijsvogel is als broedvogel nog niet teruggekeerd na de periode vorst in 2020. Echter bij een excursie op 17-09 van de Natuurgroep Kockengen werden twee ijsvogels ten westen van Kockengen gezien, dus wellicht vindt er een terugkeer als broedvogel in de rietlanden in het volgende broedseizoen plaats (ijs en weder dienende).

Purperreiger

Voor een beschrijving van de telling: zie de vorige Bres. Dit jaar zijn 26 broedparen vastgesteld. Het is het tweede jaar op rij dat de purperreiger in de rietlanden broedt.

Snor

De grote toename van het aantal broedgevallen van de snor past in het landelijk beeld.

Waterral

De waterral is in 2022 wel gehoord in het Polderreservaat. Echter het aantal waarnemingen was niet voldoende om te voldoen aan de eisen van een broedgeval.

Sperwer

Voor de sperwer geldt hetzelfde: wel gezien in 2022 maar onvoldoende om aan de eisen voor een broedgeval te voldoen.

Resultaat aantallen broedterritoria 2022 voor de rietlanden in Kockengen in vergelijking met de twee voorafgaande jaren:

Soort	Aantallen broedterritoria		
	2022	2021	2020
1 fuut	7	8	5
2 knobbelzwaan	2	1	0
3 grauwe gans	126	163	167
4 nijlgans	2	1	4
5 soepgans	1	2	1
6 grote canadese gans	0	0	1
7 krakeend	5	6	8
8 wilde eend	29	30	37
9 soepeend	3	3	3
10 kuifeend	1	6	1
11 bergeend	1	1	0
12 purperreiger	26	8	0
13 bruine kiekendief	0	1	2
14 havik	1	1	1
15 sperwer	0	1	1
16 fazant	11	11	12
17 waterhoen	11	8	6
18 meerkoet	13	16	15
19 zwarte stern	20	20	17
20 holenduif	2	1	2
21 houtduif	17	12	21
22 turkse tortel	2	2	0
23 koekoek	3	2	2
24 ijsvogel	0	0	2
25 bosuil	2	0	0
26 grote bonte specht	1	1	1
27 witte kwikstaart	0	1	0
28 boerenzwaluw	3	0	1
29 winterkoning	23	19	18
30 heggenmus	4	2	4
31 roodborst	0	0	1
32 blauwborst	0	1	0
33 merel	12	10	8
34 zanglijster	1	2	1
35 cetti's zanger	4	6	7
36 sprinkhaanzanger	1	3	1
37 snor	8	2	7
38 rietzanger	26	35	26
39 bosrietzanger	4	6	7
40 kleine karekiet	24	31	25
41 spotvogel	2	4	4
42 grasmus	0	0	1
43 tuinfluiter	11	10	7
44 zwartkop	9	6	11
45 tijtjaf	18	22	19
46 fitis	9	5	3
47 grauwe vliegenvanger	0	1	1
48 staartmees	2	2	1
49 pimpelmees	7	5	4
50 koolmees	13	7	6
51 boomkruiper	1	1	1
52 gaai	0	1	0
53 ekster	2	1	2
54 zwarte kraai	3	4	3
55 kauw	1	1	3
56 spreeuw	2	2	4
57 huismus	6	4	5
58 vink	7	8	5
59 groenling	1	1	3
60 putter	2	1	2
61 rietgors	8	7	13

Vecht en plassen actief

Wandelen in de Zouweboezem.

De laatste zondag van augustus wandelden we in de Zouweboezem bij Ameide. Een wandeling van het Zuid Hollands Landschap. Het was uitstekend wandelweer, niet al te warm. De Zouweboezem is een 130 ha groot moerasgebied en bergt een grote kolonie purperreigers, we zagen er een! De beheerder, het Zuid Hollands Landschap heeft een jong moeras en schraal hooiland gemaakt. Het moeras is ontstaan door gedeeltelijk afplaggen van een polder en het graven van sloten. De ingrepen blijken een succes. Ruigten en hooiland zijn muizen- en insectenrijk en bieden de purperreiger voedsel. Het jonge moeras wordt ook als broedgebied gebruikt. Via een vlonderpad bereiken we een kijkscherp waar de boezem uitstekend is te overzien. De Zouweboezem is een oude veenstroom, de boezem een tijdelijke waterberging. Heel mooi is het pad dat tussen knotwilgen doorloopt. Onderweg zien we het onderhuis van een Plukkopmolen en twee honderd meter naar rechts lopen we naar de prachtige Vlietmolen, dit is een wipmolen met een scheprad aan de buitenkant, het oudste type poldermolen. De molenaar steekt meteen een heel verhaal af over de werking van de molen en laat trots zijn geiten zien, die grazen tussen een elektrisch beveiligde omheining. Via de Polderweg tussen appel en peren boomgaarden komen weer op de dijk langs de Lek. Er staat een bordje naar een theetuin aan de rivier, waar we thee drinken en appeltaart eten. De Qbuzz brengt ons weer terug naar Utrecht CS. Willemien Valewink.

Tussen Luistenbuul en Zouweboezem

Wandelen door de Vijfheerenlanden

9 km

Burgemeester met IVN in voedselbos

Vorig jaar bestond Stichtse Vecht 10 jaar. In het kader daarvan mochten inwoners een pareltje van Stichtse Vecht indienen bij de gemeente. De tien pareltjes die uitgekozen zijn, zijn bezocht door burgemeester Ap Reinders. Elke Rabé en Marijke Zoetelief van IVN Natuureducatie hebben het Voedselbos Oostwaard (bij Maarssen) ingediend en dat is afgelopen 7 september bezocht door de burgemeester. Dit is een echte natuurbelevingstocht geworden waarbij zien, ruiken en proeven belangrijk waren. In dit unieke zeven jaar oude voedselbos staan bomen en struiken afkomstig vanuit gebieden op dezelfde Noorder breedtegraad.

De eetbare bloemen, bladeren, zaden, vruchten, noten of hout uit het voedselbos kunnen gebruikt worden voor de bereiding van verschillende gerechten. Er ging een wereld open voor de burgemeester. De Nashipeer en de Duindoornbes waren heel smakelijk en toen hij de gekneusde zaden van de gewone Berenklauw rook (niet de Reuzeberenklauw!), bleek dit heel lekker naar sinaasappel te ruiken. "Het was niet wat het leek; je zintuigen nemen een loopje met je!" Deze zaden gingen samen met Bosmunt en andere kruiden en bessen in de ketel voor de wildpluk thee, waar we bij terugkomst van hebben genoten.

VAR nieuwsblad

IVN Fête de la Nature

Het was weer een fantastisch natuurfestijn bij het voedselbos vrijhof Oostwaard, het IVN Fête de la Nature activiteit. Eerst een rondleiding door het voedselbos en waterbeestjes bekijken. Daarna van ons eigen geplukte kruiden, bloemen en bessen thee gemaakt en met bio-taarten van de Veldkeuken was het een echte wildpluk high tea. En met zang en muziek van Joëta Zoetelief was het een super sfeertje. Genieten! Saskia en Hans bedankt voor alle hulp en gastvrijheid. Het was een feestje met Elke, Edith, Anina en Joke. Fijn dat voorzitter Hans van Loenhoud er ook nog even bij kon.

De werkgroepen in het Vecht en Plassengebied

Paddenstoelenwerkgroep

Contactpersoon:

Hanni Meulemans-Mik

Email: hannimik@xs4all.nl

In het najaar iedere vrijdagochtend op paddenstoelenjacht

Jeugdwerkgroep en scharrelkids

Contactpersoon: Marijke Zoetelief

Email: marijkezoetelief@gmail.com

Werkgroep Commelinhof

Contactpersoon: Minke Schröder-Baron

Email: minke.schroder@ziggo.nl

Gehele jaar iedere vrijdagochtend open voor onderhoud.

Voor het publiek op zondagmiddag van half februari tot half mei open.

Adres: Park Vechtenstein, Maarssen

Waterwerkgroep

Contactpersoon: Marijke Zoetelief

Email: marijkezoetelief@gmail.com

Vleermuizenwerkgroep

Contactpersoon: Hettie Luijten

Email: hettie.luijten@planet.nl

Wandelingenwerkgroep

Contactpersoon: Willemien

Valewink

Email: w.valewink@hetnet.nl

Werkgroep excursies

Contactpersoon: Dries Klooster

Email: dries.klooster@telfort.nl

Aanvraag excursies: Truus Lefeber

Email: truus.ivnvp@gmail.com

Vogelwerkgroep

Contactpersoon: Annelies

Speksnijder

Email: j.e.speksnijder@ziggo.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Titia Kan-Boot

Email: titiakan@planet.nl

Werkgroep Geopark

Contactpersoon: Annelies

Speksnijder

Email: j.e.speksnijder@ziggo.nl

Werkgroep moestuinieren

Contactpersoon: Richard Tukker

Email: richard.tukker@ziggo.nl

Werkgroep natuurkoffer

Contactpersoon: Vacant

Het bestuur

Voorzitter: Hans Loenhoudt

Email:

voorzitter@ivnvechtplassen.org

Secretaris: Truus Lefeber

Email:

secretariaat@ivnvechtplassen.org

Penningmeester: Terenia de Reus

Email:

penningmeester@ivnvechtplassen.org

Bankrekening: Triodosbank

NL28 TRIO 0788 8854 99 t.n.v.

IVN afd. Vecht en Plassengebied

Bestuursleden: Christian

Naethuys, Kees Goossen, Anina

Jonker

Contactpersonen vanuit het

bestuur naar de werkgroepen:

Hans: stadsnatuur

Truus: NGO, vogel en vleermuis,

excursies, wandelwerkgroep

Terenia: paddenstoelen,

Commelinhof

Christiaan: jeugd en waterwerk-

groep, tuinambassadeurs

Kees: natuurcursus en

communicatie

Anina: communicatie

Vertrouwenspersoon

Tineke Schermerhorn

Haar emailadres is

vertrouwenspersoon@ivnvechtplassen.org

Nog wat werkgroepen

Werkgroep communicatie

Contactpersonen

De Bres: Jan van Schooten

Email: jcvanschooten@gmail.com

PR en communicatie: Anina

Jonker, Truus Lefeber, Kees Goossen

Email:

communicatie@ivnvechtplassen.org

Website: Richard Tukker

Email: richard.tukker@ziggo.nl

Social media: Richard Tukker

Email: richard.tukker@ziggo.nl

Cursuswerkgroepen

Werkgroep natuurcursus

Contactpersoon: Kees Goossen

Email: kees.goossen@planet.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Joke van der Ham

Email: jh.ham@hccnet.nl

Werkgroep

Natuurgidsenopleiding (NGO)

Contactpersoon: Joop Bouwman

Email: joopbouwman54@gmail.com

Van de leden-administratie

Beste mede IVN-ers,

In de afgelopen periode hebben wij weer zes nieuwe leden mogen verwelkomen. Fijn dat de belangstelling voor onze vereniging een trend omhoog lijkt te worden.

De nieuwe leden zijn:

Mirjam Huijsen

Joke den Besten

Anneke Schuurman

Myrna Looise

Daan Reijnders

Jaques Jochems

Ik wens jullie namens de andere leden van harte welkom en ik hoop dat jullie veel plezier zullen hebben van het lidmaatschap.

Van vier leden hebben we afscheid genomen in deze laatste periode.

Eugenie Weenink

Online media afdeling:

www.ivn.nl/vecht-en-plassengebied

www.facebook.com/ivnvechtplassen

<https://www.facebook.com/groups/292630307552505>

Stadsnatuur Utrecht:

www.ivn.nl/ivnstadutrecht

www.facebook.com/groups/ivnstadutrecht

www.instagram.com/ivnstadutrecht

www.twitter.com/ivnstadutrecht

Onder nummer 71
vind je in de
Commelinhof

**DROOGBLOEIER
(Colchium
byzantium)**

P.A. Bakker rekent
de Droogbloeier tot
de exotische
stintzenplanten.

De in ons land in
tuinen gekweekte
exemplaren zouden
alle nakomelingen
zijn van 2 knollen
die in 1558 vanuit
Istanbul naar
Wenen waren
gestuurd en van
daaruit ons land
bereikten.

De soort komt in de
Vechtstreek
sporadisch voor en
is in Maarssen
bekend van de
Mariënhof.

In het voorjaar
ontwikkelt dit
knolgewas haar
bladeren, die weer
vergaan als de
plant in september
gaat bloeien.

De plant is zeer
giftig. Het gif,
Colchicine verstoort
het
celdelingsproces en
wordt als medicijn
gebruikt bij
bestrijding van
kwaadaardige
gezwollen.

Aan de heer/mevrouw:

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

www.editoo.nl

Indien onbestelbaar dan graag retour zenden aan:
Ledenadministratie IVN Vecht en Plassengebied, t.a.v. Eugenie Weenink, Boomstede 505, 3608 BK Maarssen

ivn natuur
educatie
Vecht en Plassengebied